

Враћање и насељавање Срба из Америке.

Нужно је да се разбије једна заблуда, и ми ћемо одмах ниже казати и која. Тиче се онога, веома важног питања о насељавању Старе Србије, код кога се не сме допустити ни једна погрешка. Јер, са ваљаношћу насељења, јавиће се и већа ваљаност привреде, а с њоме и цео добар квалитет нових делова наше државе. Тамо су староседеоци српски, познати од вајкада као честит и радан свет, који иако није могао на извесном бесплодном камену својега завичаја стећи довољно имућности, он је полазио у ближе и даље крајеве, у познату „печалбу“, да отуда донесе што треба и за дом, и „за цара“, и за садашњост и за будућност. Колико је само садашњи наших нових поданика било пре ратова овамо у Краљевини, где су они били корисни и себи и околници!

Тај изврсни елемент и није овде у питању. Он је ту, и његове добре стране само ће се још више развити у слободи, где ће свакоме бити неспречено да до крајњих граница покаже своје и умне и телесне моћи и да свесрдно поради на својој срећи.

Али социјалне и економске прилике у Старој Србији не могу се мерити обичним аршином. Тамо поред стародревног српског националног темеља, време је створило и више других социјалних слојева које је Краљевина дакле затекла, кад је постала господар северне и јужне Старе Србије, после више векова. То су елементи, које је и у верском, и у социјалном, и у економском правцу створила дуговечна турско-исламска владавина. Под промењеним приликама мења се само собом и целокупно стање у Старој Србији. И тамо се понавља процес, који се стално јављао свуда тамо, где год је турска власт стукнула, и нестало је, и где је дошла национална управа. Тако у Србији, тако у Грчкој, тако у Бугарској, па и у Румунији. Само се у Босни и Херцеговини силом одржава аграрно стање пренесено из доба турскога; али за то је оно вечити извор потреса у масама народним, које теже за индивидуалном слободом и самоопредељивошћу. Јер грађанин, — а нарочито земљорадник — без своје сопствености више је но роб богатијем од себе. А кад је тај богатији уз то и спахија, по праву завојевања, то ће рећи по праву јачега, онда се то ropство јавља у свој својој средњовековној грубости и несносности.

Стога је Србија, као и друге балк. хришћанске државе, докле год је дошла њена власт, све учинила, да народу поврати његову грудну земљу, на којој ће као слободан и задовољан живети — откупљујући часно сва ранија „стечена“ права, која је досадањи „бег“

имао, и за која је увек уредно наплаћен или исплаћен. Ова социјална револуција, после рата свршавана је увек мирно и лепо. Али сви ти „бегови“, „аге“ и „спахије“ не продају своје земље, да после живе од ренте, већ то чине, да се и сами крену на страну одакле се сунце рађа. Они се селе; а уз њих пристаје и многи мање имућан или и крајње сиромашан једноверник. Србија их не гони — они само то хоће.

Све то, поред иначе од вајкада пуне ненасељене и необрађене земље, разређује становништво у Старој Србији и ствара потребу да се та разређеност другим начином попуни.

Тако је постало насељавање. Оно је вршено у негда „новим крајевима“ после ратова од 1878 године: оно ће се вршити нарочито интензивно сада после ових ратова, који су Краљевини вратили њину ледовину, Стару Србију.

„Уредба“, која је о том изашла, и која је, услед уговора са Турском, морала бити у нечем преиначена регулише начин насељавања. Остало је све — ствар увиђавности, организаторске способности и добре воље оних, којима је тај преважни посао поверен.

Али и за све остале кругове остало је доста поља за рад и за допуну званичнога посла, око насељавања; има ту пуно околности одважности и утицаја.

И на такву једну околност ради смо овде да скренемо пажњу позваних кругова.

Тиче се досељавања Срба из Америке у Стару Србију. Одмах са самог почетка чуо се глас, да свуда ваља позвати наше сународнике, да се врате у свој завичај. И сам глас о насељавању, како је и било посве природно, изгледа нашло је одзива. Срби у Америци живо су прихватили мисао о повратку у Европу и о насељењу у новим крајевима Краљев. Србије.

Сад се, на један пут, јавља једна чудна заблуда, тамо преко мора у Америци. Она се састоји у томе: да су Срби у Америци — којих тамо има не мање од преко 100.000 — чули, да се у Србији нерадо гледа на досељавање ових Срба. А зашто? Што се, веле, Србија „боји радничких унија“, које у Америци оснивају Срби радници.

У бр. 122 „Тргов. Гласника“ од 7. јуна о г. објављено је једно „Писмо из Америке“, из доброг пера и од човека, који својим разлагањем у том писму сведочи и о својим српским осећањима и о добром познавању одношаја и живота Срба исељеника и радника у Америци. Писац тога писма нарочито говори о враћању њихову натраг и о насељавању у Старој Србији, и вели: „То је ствар која је заинтересовала и Србе у Америци и сасвим је природно, да велики број Срба с ове стране Атлантика, намерава да се исели и српске крајеве и да

замени овај тежак живот рударског и фабричког радника са слободним и здравим животом српског земљорадника“.

У добри час!

У првом реду, највећи део ових исељеника у Америци земљорадничког је порекла; јер су они — отишав тамо из Црне Горе Далмације, Старе Србије и Војводства и других српских крајева — отишли тамо из српских села и махом из земљорадничких домова. Враћајући се у свој завичај и у Стару Србију на ново насељење, они би се просто вратили свом пређадовском занимању. Њима је недостајала некада плодна земља, стога су се из својих кршева, и са своје сиротиње кретали у Америку. Дајте им плодне зиратне земље, и они ће се опет вратити свом древном и благословеном занимању: земљорадњи и сточарству.

А тога сада има у Ст. Србији.

Сад даље. Сви ти млади људи — јер старци се и нису селили — тим самим, што су прегли и отишли на другу половину земљине кугле, у свет њима нов и непознат, тим самим су показали, колико самоникле енергије има у њима. То су људи одважна духа и крпке снаге. Они су тим самим један огроман капитал — али на жалост у експлоатисању ималаца рудника, фабрика, железничких и других предузећа у Америци. Ту снагу народну, тај млади и у најлепшим мушким годинама подмладак ваља вратити народу српском, све једно, дошли они на територију Србије или Црне Горе, јер је и Црна Гора, чијих синова има тако много у Америци, добила Метохију, Полиме и друге плодне крајеве, који могу да приме нова вредна насељења.

Ко је, дакле отишао у далеку Америку, све и да је тамо почео тежак раднички живот, он је ипак имао шта видети и поучити у овој великој и привредно напредној земљи. Све оно што су наши Срби, радници, тамо приновили, то је у многоступе променило и њихове погледе на живот и рад и створило им нове појмове о свему томе. То су пак појмови савремена напретка: у земљорадњи, у сточарству, у рударству, у индустрији па ако хоћете и у простом дневничком раду, за надницу. Можемо ли ми у Србији, с разлогом имати ма шта против тога, да добијемо нове грађане, насељенике, преображене новим животом и искуством, тамо преко мора? Држимо, да нема никога паметног, који би противно томе тврдио!

Остају још „радничке уније“, од којих се, као, зазира у Србији. Прво ми мислимо да је сасвим или погрешно, или од буди које стране перфидно протурен тај глас међу Србе у Америци. Али све једно, ког је порекла тај глас, доста то да је он нашао веровање, и донекле је сметња љу-

дима да се реше на повратак на насељавање у Ст. Србији. Као што и писац у поменутом „Писму из Америке“ сам каже: без удружења би се српски радници изгубили у далекој туђини и страним националним и радничким већинама. Али и природа њиховог тешког занимања, као радника, сама собом доноси, да Срби морају истим средствима и начинима — дакле удружењем у своје „радничке уније“ да се боре за опстанак и да паралишу дејства других унија, за њих, као конкурентних, штетних и чак опасних. То важи и за оне српске мањине тамо, које морају да улазе и у туђе (словенске или несловенске) уније, опет ради успешне борбе за опстанак. То доноси собом природа посла и положаја.

Српским америчким радницима, који се евентуално населе у Ст. Србији, онога тренутка неће требати никакве уније ни синдикати, чим се прихвате плуга и мотике. А и у тој врсти занимања и наши земљорадници у Србији имају већ своја удружења. То су добро познате „Земљорадничке Задруге“. Амерички српски радник, већ васпитан за удружљивост, само ће, мислимо и не варамо се, бити добар елемент за унапређење кооперативног живота у Србији.

Питамо: Може ли све то бити штетно по социјални и економски живот, какав ми желимо да заснујемо у Старој Србији и путем насељавања? Према напред изложеноме, ово не потребује чак ни нарочитог одговора. Амерички Срби организовани тамо на здравој основи, свакојако неће спадају у врсту оних социјалних правца, каквих ми већ имамо, и трпимо поодавно, у нашој земљи.

Да завршимо. Повраћање Срба радника из Америке био би велика добит у процесу насељавања Старе Србије. С тога треба, у границама могућности, све учинити да ти наши сународници, улико хоће и могу, дођу у свој завичај. Треба им, стога, разбијати све евентуалне заблуде, а у првом реду ону, да би они у Србији били нежељени зато, што су живели неко време у Америци. По нашем мишљењу, баш на против, они би нам били добро дошли.

Господин Пупин, који толико старање води о српским организацијама у Америци, чију смо величину добротинства кроз оснивање фонда у спомен његове добре мајке, имали ту недавно прилику да сазнамо, сасвим природно би био посредник за сваку добру вест коју би позвани из Србије, а у циљу насељавања, имали да пошаљу у Америку или да је приме од њега отуда. Кораци који су изгледа већ чињени у овом правцу, могу дакле са наше стране потпуно мирно и спокојно бити настављени, они ће само добрим плодом уродити. То је бар наше искрено веровање. □

РУМУНСКИ НОВИ ПРАВАЦ

Било је врло интересно и научно читати аустријске листове пред долазак руског цара у Констанцу на виђење са румунским краљем. Сва аустријска љубав према румунском суседу изнела се била у уводним чланцима „Пресе“ и „Пестер Лојда“, — мислио би човек да ти листови и не постоје другог чега ради него ради тога да поуче и посаветују Румуне о томе: у чему је њихова срећа. Бесплатно, апсолутно бесплатно давали су ови листови најљубазније савете Румунима, да они немају да траже нити ће наћи другу срећу осим у аустријском загрљају. Напротив: сва беда и несрећа очекивала би Румунију ако окрене леђа Аустрији. Чак је и њен опстанак био у питању ако све стави на „једну карту“, на пријатељство са Русијом. Неки немачки су листови секундирани, и оно што је аустријски посланик у четири ока казао у Букурешту, то се у разним варијацијама и најслађим тоновима и јавно казало и поручило Румунима. Кроз поменуте листове било је просто за плакање читати аустријску пренемагања око Румуна. И комично и жалосно, за нас треће, а не мања и за Румуне.

Тако се често дешава. Да свакога изигра, да нешто уговори па онда одрече или извије, непрестано имајући пред очима само своје интересе и девизу: Циљ оправдава средства, то је сталан задатак аустријске дипломатије, довољно познат и из историје. Као што је употребила руску погрешку са санстефанском Бугарском према Србији да веже за себе Краља Милана, тако је и руски поступак са Бесарабијом био повод да Аустрија веже за себе Румунију. Оба краља и оба народа били су увређени и огорчени; Русија их просто ради себе и ради свога мезимчета Бугарске скоро сама гурнула у наручја Аустрије, а ова је то једва дочекала и искористила. Тако је она постала „заштитник“ Србије и Румулије, чији је краљ као Хоенцолерн био и иначе у немогућности, да буде не-

пријатељ Аустрији, пријатељу старог Хоенцолерна на немачком престолу, Како смо ми прошли са протекторством Аустрије давно је познато, а да се покаже какав је она пријатељ Румунији, требао је да дође балкански рат. Убити Србију — то је аустријска девиза; о томе се и у Бечу и у Пешти мисли и дању и ноћу, а пошто се Србија није могла убити без помоћи Бугарске, то је сва љубав Аустрије прешла на Бугарску и пред том љубављу ишчезла је сва љубав Аустрије према Румунији. Бечке дипломате мислили су, да ће моћи вешто вући за нос и варати Румуне, то су на крају прошле године у ово доба, морали да покажу своје лажне карте. Тада су Румуни јасно увидели да је сво аустријско пријатељство чиста и сува лаж. Уз то још увидели су Румуни да и руском слепилу према Бугарима има граница, кад су ови дозлогрдили целом свету, а да Русија и не мисли да „прогута“ Румунију, то су они одавно знали и поред свег уверавања из Беча и Пеште о противном. Какво чудо онда, што су Румуни не само од Букурешког мира окренули леђа Аустрији, него су почели много и много да бригну бригу о Румунима у Аустроугарској! А пошто Румунија није незнатна фигура на Аустријској шаховској табли, није ни чудо што од тога доба сваки час чујемо плач и риданье аустријско за изгубљеним пријатељством румунским.

Најзад је дошла и казна за лукавство и вероломство аустријско према Румунији — Цар Никола отишао је на виђење краљу Каролу. Тај догађај није за Беч и Пешту гром из ведре неба, него гром, који се већ годину дана очекивао.

Русија је од прошле године на чисто стигла, да за извршење даљих словенских намера, за сузбијање германског и мађарског надзирања против Словена уопште, Бугарска не само не може бити помагач него је постала и аустријско оруђе. Један члан у ланцу, који треба да загради насртање германштине на Балкан и то онај члан између Русије и Србије, није

више Бугарска него Румунија. Зато је Русија и изјавила, да је де-тињарија и мислити о промени Букурешког уговора, јер о томе не дају ни помишљати Румунија и Србија, руски кооператори у одржавању балканске независности од Немаца и Мађара. Нека и Миљуков и Генадијев грде и пишу како год им воља, што је било било. *Lasciate ogni speranza...* кажу Руси, а то је доста казано.

Да је цео једногодишњи труд аустријске лажливе дистанције, да поново привуче к себи Румунију, савршено пропао, с тиме је она начисго још пре састанка у Констанци. Ипак овај састанак то је за њу био као удар маља у главу, од кога се може повратити тек после дугог времена.

Они који би хтели све да знају, нису то све нашли ни у здравницама у Констанци ни у говору министра Сазонова. Савез руско-румунски није још објављен, а можда није ни закључен, Јасно је, међутим, да је свака веза између Румуније и Аустрије прекинута. Ако Румунија није постала сателит руски, она је сигурно престала бити сателит аустријски, а пошто је сигурно и то увидела, да Русија и после победе над Немцима неће и не може „прогутати“ државу са 7 милиона Румуна, Румунија је морала прећи на ону страну, која ће јој помоћи да свој национални задатак реши, да од 7 начина 10 у оквиру нове Румуније. Такав савез није само потреба Русије, за њене даље намере него је прешнија потреба Румуније, па ако није већ и написан, он зацело постоји по суштини саме ствари и без нових рођачких веза између владалачких породица.

Довољно је читати плач аустријских листова, па да човек о томе буде потпуно уверен. Тај плач више казује него икакав интервју из Букурешта или Петрограда. Што се нас Срба тиче, ми се томе можемо само радовати. Ми, које Аустрија увек само злим задужује, не можемо бити толико наза-рени, да се њеном злу не зарадујемо.

Нарочито за то што га је она и у овој прилици као и увек сама

заслужила. Добро би било кад би бар из тога какав науц извукла.

НОВ ПОРАЗ.

Под насловом „Нов удар“ (или боље „Нов пораз“) доноси бечки „Цајт“ уводни чланак, у коме, као бранилац *аустријских интереса*, говори о једном новом успеху Србије и њене дипломатије. Тај „Цајтов“ чланак гласи овако:

И Ватикан (папски двор) напушта брод, којим тако поузданом руком управља граф Берхтолд. Службеним телеграмом се јавља из Рима, да је данас потписан кокордат између Ватикана и Србије. *Србија је постигла једну дипломатску победу над Аустро-Угарском*, којом се њени ратни успеси, толико важни за будући развој њених односа спрам наше монархије, на значајан начин допуњују и појачавају. У новоосвојеним областима Србија је стекла знатан прираштај албанских католика, који су првобитно имали да постану једна нова неприлика за Србију. Јер над тим католицима има Аустро-Угарска протекторат, стечен ратовима, које је она у XVII и XVIII века с успехом водила против Турске. У нашим клерикалним дипломатским круговима већ се са нескривеном злурадешћу гледало на онај низ распри, које ће ницати између православне Србије и њеним аустријским протекторатом оптерећених католичко-арбанашких држављана.

„Али Срби су имали друге мисли. Већ у новембру 1912, у сред првог балканског рата, објавили су своју намеру, да с Ватиканом закључе конкордат. У први мах то је сматрано за српску разметљивост. Држало се да ће аустро-угарска дипломатија на основу свога протектората над арбанашким католицима уложити енергичан протест против тог конкордата, којим се иде на уништење њеног протектората и да ће је у томе помоћи и курија као још једину државу, која је с њом. Србија се није дала заплашити. Она је послала јачу мисију у Ватикан. Преговори су отпочели. Руски посланик код Ватикана, г. Нелидов, потпомогао

ПЛОДНОСТ

роман од Емила Золе

123

Констанцијино срце још јаче осетило страхан удар: дубо је било подсечено у корену, једини изданак је исечен, од ње се више нико неће родити.

Она још неколико тренутака постоја сама у овој соби, где су лежали остаци њена сина. Затим се прибра и уђе у салон, као хладна сен. Сви у стадоше, пољубише се с њом, уздрхтавајући од хладноће њених образа, које крв није загревала. Дубока жалост обузе све, јер Констанција беше страшна баш са своје смирености. Сви потражише срдачне речи, али их она прекидала благим и сухим покретом руке.

— Свршено је, — рече она, — шта да се ради! Све је свршено.

Госпођа Анжелен ридаше, и сам Анжелен отираше своје бедне замагљене очи. Маријана и Матеја плакаху, не испуштајући њених руку из својих. А она, сурова, без суза одбијаше утехе. понављајући монотоним гласом:

— Све је свршено, ништа ми га неће вратити. Зар није тако? Значи, ни-

шта ми не остаје, свршено је, свршено је.

— Заиста, требало је наоружати се јунаштвом, јер се морао сачекати читав поток посетилаца. Али њу је чекао нов удар. Бошен, расплакавши се понова, кад она уђе, није могао више писати, те се мораде измаћи од писаћег стола и сести у фотељу, рекавши Блезу:

— Седи, пиши у место мене.

И Констанција виде, како Блез седе за писаћи сто њенога сина, умочи перо у мастионицу и стаде писати, како је овде често писао сам Морис. Сад је његово место заузео Блез, најстарије дете Фроманових. Јадног покојника још нису стигли ни да сахране, а један од Фроманових га је заменио, као што снажне биљке попуњавају празна суседна поља.

Још јој живот страшнијим учини талас живота, што је беснео око ње ради освојења света: бабе још рађају децу, снахе већ хране одојчад, синови заузимају упражњене краљевске престоле, а она остаје осамљена, она има само недостојног посрнулог мужа и уз њега полуумног Моранжа, који не престајући да хода по соби, као оличење очајања бедник, коме је страшном смрћу умрла кћи јединица однела душу

енергију, разум. Из фабрике не допираше никакав звук; она стојаше празна и хладна; и фабрика је умрла.

Трећег дана је био погреб Морисов с раскошји која доликује овако отменој кући. Пет стотина фабричних радника ишли су за ковчегом, бескрајно дуга беше поворка истакнутих представника сваке врсте. Свима је пало у очи, да је стари радник Моано, најстарији међу фабричним радницима, држао ресу Палдахина; све присутне то дирну, иако је поштени трудбеник мало повлачио ногу и осећао се врло неугодно у свом оделу и изгледао је отупео од тридесетогодишњег рада. На гробу, кад су прилазили раки, Матеја зачуђено погледа даму у годинама, која му приђе, изишавши из кола.

— Видим, пријатељу, да ме не познајете.

Он се стаде правдати. То беше Се-рафина, висока и танка као и пређе, али толико постарела и изнемогла да би јој се могло дати сто година. она подсећаше на старе лишене престола краљеве из бојака. Иако га је Сесилија, бледа, оперисана девојка, и припремила, он никад неби могао поверовати овако брзом рушењу ове риђо-косе лепотице, која му је некад из-

гледала као да неће никад увенути. Шта ју је довело доведе?

— Ах, пријатељу, — додаде она, — ја сам више мртва но овај јадни покојник кога ће сад спустити у гроб... Дођите к мени кадгод. Ви сте једини човек, једини повереник, коме могу казати све.

Ковчег спуштаху у раку, ланци шкрипаху, још један туп звук, последњи. Бошен, кога придржаваше један од рођака, гледаше угаслим погледом. Констанција је имала снаге да дође на гробље; сад, изнурена сузама, она се онесвести. Однесоше је и одвезоше у за навек опустелу кућу, сличну пољу, које, опаљено муњом, остаје бесплодно.

У Шантеблеу Матеја и Маријана настављаху свој неуморан рат, борећи се с препонама и остајући на крају крајева победницима, у пркос препрекама и тешкоћама у борби. Сеген им је комад по комад уступио своје имање, које је сад у целости припадало Матеји, који га је освојио упорним и разумним радом.

(Наставиће се)

је Србе на најодлучнији начин. Да ли је кнез Шенбург Хартенштајн, наш амбасадор, кога ми једино и имамо на Ватикану, предузимао против српских тежњи — то не знамо. Али да није ништа успео то је извесно. Руски посланик постигао је што су хтели он и Србија — конкордат је постао дело. *Католички Арбанаси не стоје више под пројекторашом аустро-угарске монархије; њихов арцибискуп и њихови бискупи полагају заклетву верности Краљу Петру, а њихови свештеници васпиштаваће се у католичком семинару, који ће српска влада установити у Призрену. Ватикан је новој српској држави дао свој благослов.*

„Религиозни значај конкордата не интересује нас у овај мах ништа, интересује нас само политички. Протекторат над албанским католицима, који су потпали под Србију, пропао је и тиме је створена прејудикација и за протекторат над католицима у Албанији, који је као што се зна, и иначе трн у оку Талијанима. Буде ли албанска држава постала једном способна за живот Талијани ће се већ постарати да та држава, која у погледу верске слободе не сме изостајати иза Србије, дође такође до закључења конкордата с Ватиканом, који јој га, према српском преседану, не сме одрећи. И онда је цео арбанашки протекторат наше монархије, који је толико новаца стигао и који је имао да јој обезбеди толике користи, сасвим изгубљен и нашој монархији извучена је испод ногу главна основица њеног утицаја у Албанији. Италија, која већ и сад добро стоји с мухамеданским Арбанасима, у толико ће лакше, уз помоћ националистички поталијањеног Ватикана прићи ближе Арбанасима. А какво ће тек дејство имати та пријатељска погодба између Ватикана и Србије, и против воље наше дипломатије, на Хрвате, који у нашим границама живе, који осим латинске азбуке још једино вера дели од православних Срба? Какво ли ће дејство имати на наше Срби и уопште Југословене? Војним у-

спесима Србије придружује се сад и један неслућен дипломатски усљех и то баш на пространом пољу наше дипломатије, на пољу католичанства. Привлачна моћ Србије за наше Југословене мора да расте, а престиж Аустро-Угарске мора да опада. *Наша дипломатија претрпела је ојет један осетан пораз. Велико српски агитатори биће сад појачани једним новим моћним кором: католичким бискупима и католичким свештеницима Краљевине Србије.*

Вара се наш бечки колега ако држи да ћемо ми агитовати. Ми смо задовољни, што смо се конкордатом ослободили једне несносне напасти, а то је био аустријски протекторат.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

Маневре.

Беч, 12. јуна.

Из Сарајева нам јављају да ће се идућа седница саборска одржавати тек 17. ов. м, када војвођини од Хохенберга буде отишла из кујатила „Илице“. Због доласка аустријске престолонаследнице предузете су ванредно строге мере и јако се моћри на све странце. Маневри ће трајати од 12. до 16. ов. м. и извршиће се у „Ивановој“ долини, одбраном прелаза из Херцеговине у Босну у случају рата са сједињеном Србијом и Црном Гором. У маневрима ће учествовати 50.000 људи. Мостарски Срби решили су да не учествују у службеном пријему.

Мостар 12. јуна.

Фрања Фердинанд, на пућу за маневре стигао је јутрос овамо преко Метковића. На станици су аустријског престолонаследника дочекале све власти и високодостојници црквени, војни и грађански. Фрања Фердинанд је продужио пућ.

Сарајево, 13. јуна.

Надвојвода Фрања Фердинанд са суйругом стигао је у кујатило „Илице“

ДОГАЂАЈИ НА БАЛКАНУ

(Извештај Српског Пресбиро-а)

Епирско питање.

Атина 13. јуна.

Текст саопштења које је међународна контролна комисија у албанији послала прекјуче г. Зографосу:

Његово височанство кнез Албаније и његова влада пристали су у целини и без услова на аранжман утврђен на Крфу и остављају међународној контролној комисији пуну слободу да реши, после проучавања на лицу места, питање о Имаки и административној подели. Што се тиче осталих ваших писмених декларација, придодатих тексту аранжмана, оне су предвиђене и решене члановима 1, 2, 3, 4 и 5 поменутог аранжмана. Под тим условима коначно решење питања спада у искључиву надлежност Великих Сила, представљених у међународној контролној комисији.

По пријему вашег коначног одговора, ми ћемо званично доставити ту одлуку Великим Силама и наш додатак у Санти-Каранта. Август Краљ, председник међународне контролне комисије.

Очекује се напад на Драч:

Драч 12. јуна.

Агенција Стефани има вест, да командант руске топовњаче јавља из Авлоне, да је варош мирна али чека напад устаника.

Турска правдања.

Цариград 12. јуна.

Атинске вести о турским ратоборним намерама и о журењу бродарнице Армстронгове од стране Турске, да похита са довршењем дреднота „Султана Османа“, те да ускори са испоруком истога, не одговарају стању ствари. Према уговору „Султан Осман“ требао је да буде испоручен 15. јула ов. год., али је бродарница тражила да га може испоручити тек на јесен. Турски министар морине није усвојио овај захтев, већ је тражио да се испорука ове оклопњаче изврши на уговорено време. Бродарница активно ради да може испоручити „Султана Османа“ са малим задоцнењем.

Париз, 12. јуна

Зајам од 805 милиона динара биће емитован са интересом од 91 и 3 и по динара ренте.

Мајнинген, 12. јуна

Ноћас је умро херцег Ђорђе Други у бањи Вилдунгену.

Стање у Драчу и околне њега.

Драч, 12. јуна.

Телеграм који је послат из Драча синоћ у 10 сати увече а у Беч стигао тек вечерас гласи: Све су радње затворене, фортификациони радови биће сутра довршени. Непријатељ се такође утврђује.

Услед писменог тражења устаника послати су изасланици у Шијак да отпочну преговоре. Изасланици су имали само необавезну конференцију, јер тобож представници вароши Мата и Елбасана још нису стигли. Изасланици су вратили у Драч и ићи ће сутра поново у Шијак. Примирје је продужено до 12. јуна, јутро, што је изазвало нерасположење, јер постоји плашња да се овим међувременом устаници не користе.

Вести које долазе са југа неповољне су. Тврди се да је Берат пао у руке устаника. Због нејасне ситуације узнемиреност непрестано влада у Драчу.

Из Драча јављају да су се изасланици са конференције из Шијака вратили погружени. Они су одмах по повратку ишли код кнеза и са њиме конферисали два сата. Устаници су изјавили да тек сутра могу дати одговора, те је с тога примирје продужено до петка т. ј. до данас. Тврди се да у Шијаку има већ 20.000 устаника са 3.000 коњаника. Изасланици су изјавили, да су у Шијаку били врло хладно примљени.

Пуковник Филипс дошао је у Драч из Скадра и известио је кнеза, да у Скадру влада међу Муслиманима узбуђење и да се у тој вароши очекује избијање револуције Муслимана.

Малисори и Мирадисти из Драча неће да иду против устаника већ арају и иљачкају са оружјем у руци. Прошле ноћи неколицина их је ухваћена у кућама, где су дошли ради крађе. Полиција је немоћна да им стане на

О уређењу Италијанских Берза

У преводу од Мих. Букнића.

Италијанске берзе су уређене важним законом који је усвојен 20. марта 1915. год. а обнародован 14. априла исте године у Gazzetta Ufficiale.

Тај закон уводи једнообразно уређење у разним берзама. Нарочите одредбе тога закона сачињавају укупно прави законик и говоре о одређивању курсева, о прегледу књига, о начину оптицаја вредности о есконтној пракси и о разним берзанским операцијама, о таксирању тих операција, о постављању берзанских службеника посредника и о одређивању њихових кауција.

1. Трговачке Берзе.

Оснивање трговачких берза и власти које се стварају о њиховом дејствовану.

Трговачке берзе се оснивају краљевим указом на предлог надлежне трговачке коморе. У указу о оснивању означено је за сваку берзу према предлозима трговачких комора за коју је категорију операција основана.

Трговачке берзе подлеже владиној контроли, контроли трговачких комора, берзанских делегација и синдиката посредника.

Министар земљорадње, индустрије и трговине и Министар Државне Благајнице могу у свако доба наредити у споразуму преглед трговачких берза а по саслушању трговачких комора прописати потребне мере ради осигурања правилног тока размена у свакој берзи.

Трговачка комора усваја мере за које је она надлежна пошто о томе саслуша берзанску делегацију и синдикат посредника.

Кад је реч о ванредним и хитним мерама, које су намењене да уреде дејствовање берзе, председник трговачке коморе може их и сам увести, пошто саслуша изасланство, делегацију берзе и синдикат посредника, али он ће при свем том бити дужан да сазове одмах трговачку комору и да јој саопшти одлуке које буде донео.

Одлуке трговачке коморе шаљу се у свакоме случају на одобрење Министру земљорадње, индустрије и трговине. То саопштење шаље председник трговачке коморе најдаље следећег дана. Очекујући то одобрење, одлуке које је донео председник трговачке коморе или трговачка комора постају привремено извршне и оне су вредне чак и онда ако не буду одобрене.

Одлуке Трговачке Коморе сматрају се да су одобрене, ако не буду одба-

чене у року од десет дана рачунајући од дана кад су саопштене Министарству.

Сваке године одређује се министровом наредбом изасланство (делегација) чија је дужност да контролише послове берзе и да настојава да се поступа по законима и правилницима.

Поменуто изасланство састоји се из три, пет и седам чланова, али је увек састављено из седам чланова за важније берзе. Једног изасланика поставља Министар земљорадње, индустрије и трговине у споразуму са Министром Државне Благајнице. Другог члана изасланства бирају емисиони институт у споразуму између себе. Кад се изасланства састоје из седам чланова, онда емисиони институт, који врши на тргу послова коморе за изравнање, поставља трећег изасланика. Друге чланове изасланства бира трговачка комора.

Изасланство бира себи председника и одлуке се усвајају по апсолутној већини гласова.

У року од пет дана може се поднети апелата Трговачкој Комори, против донесених одлука.

Против одлука трговачке коморе може се поднети апелата Министру

земљорадње, индустрије и трговине у року од 10 дана од дана саопштења. Министру се морају подносити такве одлуке без одлагања.

Спорове постојеће по берзанским пословима подносиће стране изасланству берзе, које их решава. Изасланство берзе извештава грађански суд, у чију надлежност потпада берза, у свима случајевима немогућности плаћања, ако то синдикат посредника није учинио. Изасланство берзе неће о томе извештавати суд, ако су се заинтересована лица измирила. Министар земљорадње, индустрије и трговине може по саслушању трговачке коморе тражити да се краљевим указом растури како изасланство берзе тако и синдикат посредника. Истим указом поставља се комесар растуреног изасланства или синдиката и одмах се затим приступа новом постављању изасланства и синдиката према закону у року од два месеца најдаље, рачунајући од дана указа којим се они распуштају.

(Наставиће се)

пут, јер се боји да не избије побуна међу Малисорима и Мирадитима у Драчу.

Беч, 13. јуна.

Албански посланик у Бечу Сиреја бј изјавио је сараднику „Нове Слободне Пресе“, да је изгубио сваку наду и да је ситуација његове отаџбине очајна. Из Рима јављају да су „Трибуна“ и „Бернато д' Италија“ донели данас појављене вести о поразу и заробљењу и затим пуштању на часну реч, Пренк Биб Доде у слободу.

„Нова Слободна Преса“ има телеграм из Драча, да се сигурно очекује да кабинети сушта поднесе оставку. Говори се да се анти-династичке манифестације појављују не само међу Католицима у Драчу, него и међу члановима кабинета.

У Драчу се држи да ће Авлону сутра устаници заузети.

Аустријанци и Албанија.

Беч, 13. јуна.

Више чланова бечког албанског комитета објавили су позив за образовање аустријских добровољаца, који ће одмах отпутовати у Албанију. Чланови комитета нарочито позивају резервне официре и добре стрелце, да иду у Албанију и да се боре за кнеза Вида и аустријске интересе, противу народа који је подбоден од стране агената.

Опструкција у талијанској скупштини због Албаније.

Беч, 13. јуна.

Из Рима јављају да је на данашњој седници Скупштине, која је трајала до 10 с. увече избила опструкција због арбанашких ствари и због немира у Италији.

Енглеска и стање у Албанији.

Лондон, 12. јуна.

У Доњем Дому, одговарајући на интерпелацију, да ли ће с обзиром на одговорности Енглеске и других Великих Сила, које су узеле на себе да створе Албанију, Греј предузети преговоре са осталим Великим Силама да се учини крај покољу становништва у јужној Албаеји, — Греј је одговорио, да се о условима добре владе у Албанији воде већ преговори између Великих Сила и о томе измењују погледи, али да он не може узети на себе да шаље у Албанију енглеске трупе.

Отварање грчких школа у Турској

Цариград, 13. јуна.

Порта је синоћ упутила васељенској патријаршији писмени одговор на њену ноту, којом нотификује решење о затварању грчких школа и цркава. Тврди се, да се одговор који излаже мере, које је предузела турска влада, и после којих је емиграциони покрет Грка заустављен и исељеницима имања враћена, завршује препоруком патријаршије да отвори грчке школе и цркве. Савети патријаршије са стаће се сутра да приме саопштење одговора Порте.

Конкордат са Ватиканом.

Свечан пријем Веснића код папе.

Рим, 11. јуна

После потписа конкордата и одласка кардинала Мерик дел Вала, Папа је примио г. Веснића са уобичајеним почастима и церемонијалом.

„Италија“ вели, да је г. Веснић саопштио Папи велико задовољство које српски народ осећа због обнављања вековних односа са Св. Столицом, које

је са њоме одржавао, а које је турска најезда у Европи прекинула. Нагласио је да су Срби свагда били заточници хришћанства противу неверника. Србија додао је српски посланик у Паризу, срећна је што може обезбедити својим католичким грађанима слободно вршење вероисповести под окориљем и управом њиховог духовног поглавара. Изјавио је захвалност Папи, што је пристанком за закључење конкордата изволео потврдити, да жели дати још више плодова политици коју је инаугурисао Лав XIII.

У своме одговору Папа је изјавио колико се срећним осећа што је могао опет учврстити зближење католичке цркве са српским народом, чије су му жртве за хришћанство познате. Изјавио је жељу да види то јединство све тешње и плодније, као и да оно пружи Србији моралне и материјалне користи. Свој говор Папа је завршио благосиљањем г. Веснића, његових сарадника, Краља Петра, српске краљевске породице и свег српског народа.

Текст закључене Конвенције.

Рим, 12. јуна.

„Италија“ објављује текст конкордата. Конкордат садржи 22 члана.

Први члан утврђује да ће се апостолска, римска и католичка вера вршити слободно и јавно у Србији.

Члан 2. вели да се Србија дели у београдску архидијезу, са седиштем у Београду, која се простире на сву територију у границама које је Србија имала пре лондонског и букурешког уговора, и у подложну скопљанску дијезу, са седиштем у Скопљу и простирањем на нове области, које прелазе из пропагандске јурисдикције под режим општег права.

Члан 3. вели да београдски архиепископ и скопљански бискуп зависе, за црквене послове, непосредно и искључиво од Св. Столице.

Члан 4. тврди да ће Папа пре коначног наименовања београдског архиепископа и скопљанског бискупа нотификовати Србији избор личности за сваког кандидата, да би дознао да ли се њиховом наименовању противе какве околности и разлози политичке природе.

Члан 5. одређује плате београдском архиепископу и скопљанском бискупу, као и учешће српске владе у подношењу издатка на те плате.

Члан 6. 7. 8. и 9. утврђују појединости атрибуција београдског архиепископа и скопљанског бискупа.

Члан 10. односи се на верску наставу омладине свих школа, које су потчињене архиепископу и бискупу у њиховим односним дијезама.

Члан 11. садржи правила за богословску установу у Београду или његовој околини.

Према члану 12. српска влада признаје важност бракова закључених између католика и мешовитих бракова, закључених у присуству католичког свештеника по законима цркве.

Члан 13. и члан 14. односе се на брачно потомство и вероисповести деце из мешовитих бракова.

Члан 15. одређује садржај молитве за владоца. Та молитва — *Domine salvum fac regem* — певаће се на богослужењима на српском или латинском језику, према месним приликама.

Члан 16. признаје праву личност цркве и њену способност за вршење права која јој припадају.

Члан 17. и члан 18. односе се на права католичке цркве у погледу својине, процедуре, куповине и т.д.

Члан 19. утврђује да свештеници, мирско и калуђерско свештеништво не могу бити принуђени да врше јавна звања која се противи њиховој вери и свештеничком животу.

Члан 20. предвиђа да ће Св. Столица и Србија, у случајевима евентуалних тешкоћа које би се појавиле у тумачењу уговора, те тешкоће решавати пријатељски и у складу са канонским правом.

Према члану 21. конвенција ће ступити у важност одмах по извршеним ратификацијама.

Члан 22. прописује да ће ратификације бити измењене у Риму у најкраћем року.

Разговор с Веснићем.

Рим, 12 јуна.

У разговору са једним уредником „Италије“ г. Веснић је изјавио:

Наша влада сматрала је за дужност првога реда да својим католичким поданицима обезбеди слободно вршење њихове вере. Зато смо дубоко захвални обожавањем поглавару католичке цркве и његовом узвишеном министру на доброј вољи, са којом су они изашли у сусрет нашој готовости у истом правцу и са нама радили на изради конвенције, која је потписана. Допустите да додам, да је у томе гесту, као и у свима дипломатским гестовима Српска влада имала само један циљ: да најбоље послужи високим интересима унутрашњег мира Србије. *Околности, да је Св. Столица присиљала на потписивање конкордата, показује да смо у заједничком споразуму радили само за веру а ни против кога. Наше дело, дело је мира.*

ПРЕГЛЕД ДОГАЂАЈА.

Победа идеје у Угарској.

Варош Цеглед, која има преко 36 хиљада чистих Мађара, изабрала је једногласно за посланика грофа Михаила Карољија, председника мађарске независне странке и великог поборника за измирење Мађара с Русима и Србима. Овај избор значи моралан пораз аустријској централистичкој тежњи, па донекле и моралан шамар Тројном Савезу.

Позната је ствар да камарила са сучавањем устава и изигравањем парламентаризма жели постићи централизацију власти и политичких територија; а зна се и то, да је камарила тога ради бацала мађарску опозицију из Савеза и да је тога ради завела и неморалну изборну систему. Према томе, једногласни избор грофа Карољија у таквим приликама значи да је одзвонило свакој централизацији. Но осим тога одзвонило је и Тројном Савезу код Мађара. Позната је ствар, да су мађарски независњаци удружени са опозицијом на 157 посланика, одлучно устали противу Тројног Савеза, и да они желе да Мађарска води одвојену политику од Аустрије и то пријатељску према Тројном Споразуму. Сетимо се само да је избачена опозиција држала паралелан сабор за време балканске кризе и да је на тим седницама, на једно задовољство сила Тројног Споразума, бранила интерес Србије. Од тог времена се датира њихово зближење Русији и Француској па боје и кокетовање са њима.

Сав свет зна, да је код Мађара постојала грдна мржња против Срба и Руса због 1848 год. Идеја измирења у први мах није било популарна у Мађара. Измирење са Србима још како тако, ал' с Русима баш никако није ишло. Мађарска интелигенција имала је муку са идејом зближења Мађара и Руса. Гроф Карољ да би своју идеју остварио, много је путовао по мађарским већим местима; за тим је посетио и Мађаре у Америци, којих има близу два милиона. У Америци је свој политички план са великим успехом популарисао. При повра-

тку свратио је у Париз, а по том је поново путовао по Мађарској, где је сваком даном приликом убеђивао Мађаре да су им Германи најопаснији и да треба са Русима и Србима да живе у најбољем пријатељству. О нама Србима на сваком збору и приликом сваке изјаве гоорио је са заносом и поштовањем.

У Цегледу је држао значајан говор у истом правцу и одмах је отпутовао у Америку истог посла ради, да ствар још популарнијом учини. Варош Цеглед изабрала га је једногласно за посланика. То значи да је Мађарски народ прогледао, да неће више да служи Немцима и да је идеја Грофа Карољија победила.

Бирачи су испраћени на биралиште колосалном масом света из места и околине. Путем су клицали: Живела Русија, Француска и јуначна Србија! Доле Немачка и Аустрија! Доле Тројни Савез! Владјне присталице толико су се престравиле, да се нису смели ни кандидовати.

Гроф је проглашен већ у пола девет часова за једногласно изабраног.

Цеглед је срце Мађарске.

Од 1848 год. увек је бирао Лајоша Кошута, и ако је он био на смрт осуђен.

После његове смрти бирали су стално Фрању Кошута, ал' већ не једногласно него са већином гласова. Последњи пут једва је победио.

Приликом овог избора, који је јуче био, војска се ладно и неутрално држала. Присутна регементна била је мађарска. Она је много видела и чула.

Semper.

РЕКЛАМА У ТРГОВИНИ.

— Бранко Ивезић, Берлин —

(9)

Из праксе писац утврђује, да уз додатак приложена карта за поруџбину доноси увек два пут више поруџбина, но додатак без поруџбеног листа.

Најпростији начин, додати једну карту за поруџбину, састоји се у томе, да се један део додатка тачкастом линијом одвоји и на том месту штампа: (Молим овде одцепити!). Тако одвојен део може послужити као поруџбени лист.

Затим могу се штампати обрасци поруџбених карата на картону и једним крајем прилепити уз додатак. До душе овај је начин врло скуп.

Најбоље је део додатка штампати на тањем картону. Може се узети јефтинеји картон, али не и рђав.

Додатак на картону је најпростији у облику двојне дописне карте. На једној је реклама, друга служи за поруџбину. За многу робу величина оваквог додатка је довољна. На једној карти може се ипак много рећи. За рекламу може се употребити и карта за поруџбину, половина адресне стране. Може се употребити чак и цела једна страна карте за поруџбину, на адресној страни, на првој половини штампа се образац за поруџбину, друга половина је за адресу радње.

Може се употребити и тродупла поштанска карта т.ј. картон пресавијен на три дела. Формат се може такође по жељи и повећавати. Главно је да се у једном крају згодно може одвојити, одцепити карта за поруџбину.

Давањем додатака, нарочито штампаних у боји, може се постићи велики успех.

Такође може се са додатцима шпекулисати са радозналешћу читалаца, ако се додатак упакује у коверат — али не и затвори, а на коверту штампана адреса. (према роби): „Домаћини“ или „само за господу“ итд. Ово је најбоље учинити из слова писаће машине, Или, још боље, ако се штампана тако да се може савити у виду пи-

сма: На адресној страни се штампа какав шлагворт, који треба да пробади радозналост. Ово треба извести и штампати тако да дејствује придобијајући.

Може се још са вексир-сликама, расписаном наградом или сличним средствима покушати да додаток буде уочљив.

Дејствује тако исто врло успешно, ако се картону да нарочити облик. Ко оглашује вино, може дати картону облик бурета или флаше (цртеж неминовно мора следовати). Може се врло много разних облика постићи. Ово, до душе стаје скупле, али се постиже већи успех.

Контрола успеха.

Ко као трговац чини издатке, тај жели знати, да ли се ти издаци рентирају. Он мора, дакле, видети да не баца новац ни за шта. Он мора знати, да ли за издати динар, најмање један, по могућству два па и три динара добија, зарађује.

Он мора такође и успех својих инсерата контролисати у колико је то могуће.

За детаљисту је таква контрола врло тешка, готово немогућа.

Каква су средства за контролу најбоља? Потребно је, у сваком случају, водити тачне податке о успеху и коштању инсерата.

Ако је, рецимо, издато за огласе у једном листу 250. — динара, то чист приход на том артикулу мора бити — 251. — дин., па да трошак буде исплаћен. Приходи се морају означавати, а природно је и сви губитци.

Постоји читаво књиговодство за вођење контроле успеха, но о томе ћемо говорити засебно.

— Наставиће се —

ДНЕВНЕ ВЕСТИ.

Прослава „Зоре“.

Универзитет је одредио за свога изасланика на прослави „Зоре“ у Бечу г. др. Војислава Јовановића, сталног доцента Универзитета.

Одликван начелник.

Г. Антоније Вилдовић, начелник округа тимочког, одликван је орденом Св. Саве.

За видовданску свечаност.

За извођење Видовданске прославе и изложбе, коју приређују основне школе из школског среза алексиначког, приложили су:

- 1. Срез алексиначки дин. 100.
- 2. Срез моравски дин. 100.
- 3. Друштво Угљених Рудника у Алексинцу дин. 50.
- 4. Г. Милан Варјачић, шеф станице у Гречачу дин. 50.
- 5. Општина Алексиначка дин. 50.
- 6. Алексиначка Штедионица дин. 50.
- 7. Општине бобовишка дин. 30.
- 8. бованска дин. 25.
- 9. катунска дин. 30.
- 10. мозговска дин. 30.
- 11. суботиначка дин. 20.
- 12. краљевачка дин. 20.
- 13. глоговичка дин. 15.
- 14. атаначка дин. 30.
- 15. велеполска дин. 30.
- 16. доњо-трнавска дин. 30.
- 17. врбеничка дин. 5.
- 18. љуптенска дин. 5.

Одбор за прославу сматра за част да свима изјави своју и ђачку благодарност, што су омогућили, да свечаност буде што боља и величанственија.

Утемељачи Свештеничког Удружења.

Г-ђица Стојанка Теодоровић—Николић из Краљева извршила је последњу вољу своје племените помајке пок. Драге Д. Теодоровићке, б. апотекарнице из Краљева, предавши Благјини Свештеничког Удружења 120 динара, и г. Радивоје Стојковић, контролор мера у Скопљу, уписао је своју добротворку Анку М. Петровићку, пензионерку

из Београда, за члана помагача са улогом у 20 динара.

Испитни дар.

Г. Лазар Лазаридис, трг. оvd. и редован члан нашег Удружења, изволео је послати нам 10 ком. књига „Изнад греха и смрти“, да их као његов дар поклонимо примерним у науци и владању ученицима наше Трг. Школе.

У име награђених ученика захваљујемо г. Лазаридису на лепој пажњи и дару.

Одлично положили испит.

Г. Велибор Јонић и г-ђица Даница Аничичева полагали су ономадне испит на философском факултету нашег Универзитета и положили су га одлично. Заслужују да им се честита.

Изборни споразум.

Како сазнајемо, споразум за изборе између радикала и напредњака коначно је пропао. Због тога су напредњаци одредили за своје делегате г. г. др Воју Маринковића и Душана Ђокића, да отпочну преговоре са самосталним радикалима ради изборног споразума.

Сточна зараза у Крајини.

Како се у округу крајинском појавила сточна зараза, то је Г. Министар Народне Привреде, поред предузетих мера за сузбијање заразе, наредио, да се забрани држање панађура и недељних сточних тргова у округу крајинском, докле год траје зараза.

Реке у округу београдском.

Хидротехничко одељење Министарства Привреде отпочело је снимање реке Луга, у округу београдском. Скупштина округа београдског одредила је потребан кредит за ту сврху.

Румунски војни аташе.

Г. Думитреско, нови румунски војни аташе, био је јуче код војводе г. Радомира Путника у главном генералштабу.

Преглед касе.

Комесар Главне Контроле извршио је преглед свих државних касе у Нишу и свуда нашао исправно стање.

Матуранти на Косову.

Београдски и југословенски матуранти отишли су у Скопље и Приштину, одакле ће на Видов дан отићи на Косово, где ће бити свечана видовданска прослава освећеног Косова.

Ћилимарска школа.

Пиротско ћилимарско Друштво тражило је од Министарства Народне Привреде да оснује у Пироту вишу ћилимарску школу, у којој ће се израда ћилимова вршити модерним машинама.

Нова фирма у Шапцу.

Г. г. Илија Р. Петровић и Драгомир Б. Николић, чланови Шабачке Трговачке Омладине и дугогодишњи помоћници фирме Јосиф С. Алмули, отворили су на шабачкој пијаци помодноманифактурну, галантериску и платнарску трговину под фирмом: „Петровић и Николић.“

Желимо младим трговцима обилног успеха у самосталном раду.

Радионица за фабрику.

Друштво хемијско-техничких и коسمетичких производа поднело је молбу суду општине београдске, да јој допусти, да на своме плацу у кнез Милетиној улици може подићи фабричку радионицу.

Репертоар Народног Позоришта.

Субота, 14 јуна: „Тоска“, музичка драма у три чина. По Сандровој драми, написали Л. Илић и Ђ. Ђокоза. Музика од Ђакома Плучиниа. (Г-ца Јелена Ловчинска, чланица Хр-

вајске Ојере у Осеку, у улози Тоске, и г. Ловчински, члан Хрвајтске Ојере у Загребу, у улози Каварадосиа, као гости).

Класна Лутрија.

На јучерањем вучењу VI класе 45 кола добили су следећи главнији згодици из радње Давида Ј. Фарки, овлашћеног продавца.

Бр. 12064	добио	200.000	динара
„ 4257	„	30.000	„
„ 9498	„	15.000	„
„ 2764	„	5.000	„
„ 13889	„	1.000	„
„ 26769	„	1.000	„

Из исте су радње добивени још и многобројни згодици од 500, 300, 200 итд. динара.

ТЕЛЕГРАМИ

(Извештаји Српског Преобраза)

Париз, 13. јуна. — У Сенату је за време дебате о буџету министарства морине известилац Шотан изјавио: да је главни циљ француске поморске политике, да осигура себи господарство на Средиземном Мору. Нама треба не само да слободно саобраћамо са северном Африком и са нашим даљним насеобинама, већ треба још да спречимо, да Немачка која ће бити блокирана са севера руском и енглеском флотом, по снабдева се преко италијанских и аустријских пристаништа. Затим се пита известилац, па да ли Француска има јачу флоту у Средиземном Мору од сједињене аустријске и италијанске флоте? Говорник завршује са изјавом да француска ратна флота треба да има место двадесет и осам, тридесет и три оклопњаче т. ј. четири ескадре са по осам оклопњача и једна адмиралска оклопњача. Известилац тражи да те четири оклопњаче буду бојне крстарице.

Страна тржишта

Будимљешта, 11. јуна.

Филијала Српске Банке
Посао у гошћој роби: Продато је данас око 4.000 мтп. шенице са 5 филера скупљом цен. Раж, оvas и кукуруз непромењен.

Данашњи довоз и извоз оvd. пијаце		
	довоз	извоз
Пшеница	10460	16249
Раж	100	1350
Јечам	253	—
Зоб	2448	205
Кукуруз	7811	19217
Брашно	—	13767
Мекиње	—	2099

Закључак

— у 1 сат после подне —

Пшеница за окт. 1914 г.	12:71 — 12:72
„ „ април 1915 „	12:84 — 12:85
Раж „ окт. 1914 „	9:28 — 9:29
Зоб „ окт. 1914 „	7:63 — 7:64
Кукуруз „ јули 1914 „	7:43 — 7:44
„ „ август 1914 „	7:59 — 7:60
„ „ мај 1915 „	7:31 — 7:32

Берлин, 10 јуна (Трговинска агенција)
Производи

Пшеница	Мрк.	20 60 — 20 80
Раж	„	17 40 — —
Оvas	„	17 60 — 18 70
Јечам лак.	„	14 40 — 14 70
„ тежак	„	15 60 — 16 40
Кукуруз	„	15 — 15 30
Пасуљ	„	23 — —
Ораси	„	— — —
Мекиње	„	11 — 11 50

Пшеница за Јули.	М.	20.82 — 20.87
„ Сеп.	„	19.52 — 19.57
Раж „ Јули	„	17.30 — 17.37
„ Сеп.	„	16.45 — —
Оvas „ Јули	„	17.05 — 17.10
„ Сеп.	„	— — —
Кукуруз „ Јули	„	14.50 — —
„ Сеп.	„	14.10 — 14.12

све франко Берлин царинено. Царину на 100 Кгр. плаћа:

Пшеница Мрк. 5:50, оvas и раж Мрк. 5.—, јечам за пиво Мрк. 4.—, за хрању Мрк. 1:60, кукуруз Мрк. 3.—, пасуљ и ораси Мрк. 2.—, мекиње слободне.

Живина. — Јаја

Кокоске старе комад	Мрк.	1:80—1:90
„ I врста	„	1:80—1:90
„ II	„	1:40—1:50
Патке комад	Мрк.	1.90—2.20
Гуске	„	— — —
Ђурке пар	„	— — —

Јаја I кош (60 ком). Мрк. 3:40—3:80
„ II „ „ 3:— — 3:40
Франко Берлин. Царина се плаћа на живу живину Мрк. 4.— од 1/10 изузимајући гуске које су ослобођене царине.

Подвоз за ситну живину стаје по Мрк. 0:25 од комада, за гуске и ђурке по Мрк. 0:50 до 0:60 од комада.

Коже

Јагњеће Ia 90 кила Мрк. 200—220—
јагњеће I а 70 кила Мрк. 190—195—
јагњеће Ia 50 кила Мрк. 150—165—
јареће Мрк. — — — — — од сто ком.
Овчије 200—210 од сто ком.

Коже не плаћају царину. Подвоз од Београда до Берлина стаје по Марака 650 од 1/10 килограма.

Домаћа тржишта

ПРОИЗВОДИ

Смедерево, 9 ујна (Општински суд)

	од		до	
	д.	п.	д.	п.
Пшенице	16	—	18	50
Кукуруз у зрну	10	—	12	60
„ у клипу	—	—	—	—
Јечма	10	—	11	—
Оvas	—	—	—	—
Ражи	—	—	—	—
Пасуља бела	—	—	1	—
„ жута	—	—	—	—
Лука	—	40	—	80
Кромпира	—	—	—	30
Купуса	—	—	—	10
Грожђа свежер	—	—	—	—
Јабуча	—	—	—	—
Крушака	—	—	—	—
Масла топљена	—	—	—	—
Кајмака	—	—	—	—
Сира	—	30	—	40
Сланине суве	—	—	—	1 60
Маси	—	—	—	1 60
Ораха	—	—	—	—
Меда	—	1 20	—	2 —
Воска	—	—	—	5 —
Лоја топљеног	—	1 20	—	1 60
Пекмеза	—	—	—	—
Шљива сувих	—	—	—	—
Вина бела	—	60	—	1 —
„ црна	—	60	—	1 —
Ракије меке	—	60	—	1 20
„ љуте	—	1 50	—	2 50
Сена	—	—	—	—
Кожа овчих пар	—	—	—	—
„ козјих	—	—	—	—
„ јагњећих	—	1 20	—	2 40
„ јарећих	—	1 60	—	2 40
Вуне пране	—	—	—	4 —
„ неправе	—	—	—	1 50
Конопље	—	—	—	—
Јаја 100 ком.	—	5 —	—	6 —
Пилића 1 пар	—	1 20	—	3 —
Пловака	—	1 20	—	3 —
Гусака	—	1 60	—	3 —
Ђурака	—	—	—	—
Месо говеђе	—	—	—	1 20
„ овче	—	—	—	—
„ свињско	—	—	—	1 20
Говеда ж. м.	—	50	—	60
Свиње	—	75	—	80
Слама	—	—	—	—

На овдашњу пијаци сваког пазарног дана, а то је сваког четвртка, долази крупна, дебела рогата стока. Продаје се од 300 до 1200 дин. пар.

ЦЕНТРАЛНА ГРЕЈАЊА постројава нова и оправља стара

ТЕХНИЧКИ БИРО РАДОЈЛОВИЋ ЈУГОВИЋА УЛИЦА БР. 2. — ТЕЛЕФОН БР. 474.

1194 1-10

Сима А. Матић

гвожђар
не може ове године
славити Св. Јелисеја
због жалости у поро-
дици. 1187 3-3

У вароши Београду

отвара колонијално-бакалску
радњу под фирмом
НИКОЛА МИШКОВИЋ
Фирму ћу сам потписивати
и задуживати.
Ово дајем јавности на осво-
ву § 5. Трговачког Закона.
Београд, 3. маја 1914.

Никола Мишковић
Да је Никола Мишковић
овај оглас по прочитању пред
судом за свој признао, тврди
првостепени трговачки суд с
тим, да је такса по ТБр. 156
а у 100 дин. плаћена и про-
писно поништена.
Бр. 12384
5. маја 1914. г.
Београд
(М. П.) Председник Суда
Др. Душан Суботић
1196 1-3

РАДЊА

ИЛИЈЕ ЈОСИМОВИЋА
У ЛОЗНИЦИ
има на стоваришту 6000
комада динамита, про-
лаје кутију од 30 кома-
да за 15 динара.
Кома треба нека се
обрати фирми. 1199 1-10

Мануфактурно - галанте-
риској и мешов. радњи
„Темнишки Лувр“
Чедомира К. Крстића
ВАРВАРИН
потребна су два млађа
помоћника и један уче-
ник с добрим препору-
кама, ступити могу од-
мах или од 1. јула о. г.
Понуде слати фирми.
1198 1-3

Fräulein Deutsche
sprache
Kundig, tüchtig n. gewis-
senhaft sucht Beschäfti-
gung in einem Bureau
oder als Direktrice in
einer Fabrik.
Offerte erbeten u. g.
Zeugnisse. Redaction d.
Blattes. 1180 1-1

ЗЕМАЉСКОЈ БАНЦИ
БЕОГРАД
потребна су **2 чинов-
ника** за благајничко о-
дељење.
Првенствено право и-
маће они који имају
праксу ликвидатора.
Ступити могу одмах.
Понуде са докумен-
тима слати Банци, или
се лично обратити.
1186 2-3

Помоћник млађи
са добрим препорукама,
потребан је колонијал-
но-деликатеској радњи
Живана Тодоровића
Краљ. Срп. Двор. Лиферанта
БЕОГРАД 1185 2-6

Мануфактурно - галанте-
риска трговина
Андона П. Андоловића и Ко
НИШ
потребује два млађа по-
моћника и једног уче-
ника с добрим препору-
кама. Ступити може
одмах. 1161 3-3

Млађи КЊИГОВОЂА

потребан је колонијал-
ној радњи **Ђорђа Га-
вриловића** у Београду.
Понуде писмене при-
ма до 1. јула ове год.
1167 3-5

БАНКАРСКА РАДЊА
ЛЕОНА КАБИЛИЈО
БЕОГРАД, Кнез Мих. 38.
купује акције Извозне
Банке I и II коло и пла-
ћа добру цену.
Тако исто купује и
продаје акције разних
завода у Краљевини Ср-
бији.

Иста радња врши раз-
мену сваковрсне монете
по дневном курсу.
688 19-20

ЖОЛИ

Важно за ДАМЕ
Вечите млада и млада
биће свака дама која
се умива
„Jolly“ салуном
Средство за леготу
првог степена. Упот-
ребом овог сапуна пости-
жава се више него ма ко-
јим кремом; јер „Jolly“
сапун дејствује на ли-
це боље него сви кре-
мови, а садржи у себи
и пудера, лечи пеге и
лишаје и одржава ве-
читу нежност коже.

Употребљавају га у
целом свету прве те-
тице.
Цена је једној кутији
са упутством за употре-
бу 1.— динар.
Искључиву продају за
Србију има

Петар Петровић и Беловић
БЕОГРАД
Препродавцима зна-
тан рабат. 159 61-

КВАСЦА свежег
издржљив од квара 12
до 15 дана, сваког дана
добивеног свежег шиље
у поштанским пакетима
за целу Србију

колонијална радња
Ђорђа Гавриловића
БЕОГРАД 867 8-10

ПРВА Малтне
СРПСКА ФАБРИКА зване
ЗА ПЕРАДУ „права Заје-
чарка“, Коњака,
Рума, Ликера итд.
Радоша С. Неђића
Баба-Вишњина бр. 57.
Београд — Телефон 1054

1089, 50-50

ОГЛАС

Част ми је известити
п. трговце из Краљевин-
е Србије, да изволе
послати добивене авизе
са рачунима за робу
која се овде мора ца-
ринити да би избегли
лежарину.
Која је роба оптере-
ћена са повуком мора
се и новац са авизом и
рачуном послати.
У Смедереву.

С поштовањем
Милош М. Бојовић
спедитер
1090 11-15

СВАКОВРСНУ ХРАСТОВУ ГРАЂУ

ИМА НА ПРОДАЈУ
ОПШТА ПРИВРЕДНА БАНКА у Београду

Нарочито препоручује свој велики лагер хра-
стовог паркета, храстових притака, виноградског
коља, сувих храстових окражених и некрајиче-
них дасака разних димензија, греда и другу хра-
стову грађу.

Грађа је сложена на банчином плацу преко
пута кафане „Јасеница“ на Дунавском кеју.
1197 1-15

ДУНАВСКА БАНКА

Краља Петра ул. бр. 47. — Телефон 147.

Есконтује сигурне трговачке менице.
Отвара текуће рачуне на подлогу
портфељских меница и хартија од вредности.
Купује и продаје хартије од вред-
ности, чекове и девизе.

Издаје чекове на сва већа трговачка
места, као: Беч, Б. Пешта, Берлин Париз,
Лондон и т. д.

Прима улоге на штедњу под нај-
повољнијим условима за улагаче, у погледу
каматне стопе и отказа. Књижицу и марку,
даје Банка бесплатно.

1200 1-5 У ПРАВА

Продаје се

Једна парна вршалица од 6 коњских снага, са
дрешом и осталим при-
бором, у врло добром стању;

Један филдинг мотор америкашки од 7 1/2
коњских снага, потпу-
но нов, још неупотребљен;

Једна стабилна машина од 12 коњских сна-
га, са два цилиндра,
систем „Цвилигел“, у добром стању.
Услови су за купце врло повољни.
Обратити се ДУНАВСКОЈ БАНЦИ, Краља
Петра улица бр. 47. Телефон бр. 147. 1139 4-6

Облица-греда

ЗА СКЕЛЕ И РОГОВЕ

у свима димензијама; **Летава, окрајака,**
дасака чамових од српског и страног дрвета
— нарочито за столарске радове.

Потпуно суве стране и српске **боровине**
— фосни и штафни од 4-8 мет. дужине.

Тврдог дрвета: растовине, брестовине,
буковине, крушковине, липовине, јаворовине,
ораовине и т.д. и т.д. — препоручује п. по-
трошач. ново отворена грађарско-дашчарска
и дрварска радња

И. С. Стефановић, Мирковић и Кооп.
Краља Александра ул. бр. 88. — Телефон 566
1116 4-5

Шампањера

ЧУВЕНЕ ФРАНЦУСКЕ МАРКЕ

Н. Mumm & Co и **V-ve A. Devaux & Co**
REIMS EPERNAY

ГЕНЕРАЛНО ЗАСТУПНИШТВО ЗА СРБИЈУ ИМА

САОБРАЋАЈНА БАНКА

БЕОГРАД — Балканска 36. — Телефон 295.

Овог шампањера Банка има увек на сто-
варишту и продаје га по фабричној цени. По-
ручбине за унутрашњост извршују се на до-
плату. Сва обавештења о цени и условима
плаћања у свако доба даје Банчина Управа.
1001 9-10

ПРАВОГ ШВАЦАРСКОГ СИРА

ЕМЕНТАЛЕРА

УСЛЕД ВЕЛИКЕ ПОТРОШЊЕ УВЕК СВЕЖЕГ

САЛАМУ

прве врсте из најбољих домаћих фабрика.
Препоручује и за унутрашњост шаље по-
штом уз доплату.

— Колонијално - деликатеска радња —
Браће С. Илића

БЕОГРАД — ТЕРАЗИЈЕ Телефон 469.
1068 9-12

Изашла је из штампе
Трговачки Законик и Стедишни Поступак
КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
протумачени и објављени
одлукама опште седнице и одељења Касационог Суда
средно ГОЈКО НИКЕТИЋ

Са додатком: Устројства трговачког суда; За-
кона о заштити фабричких и трговачких жигова;
Закона о заштити мустара и модела; Правила за
извршење ових Закона; Декларација, Конвенција и
погодаба за заштиту књижевне, уметничке и индустри-
ске својине; Закона о сеоским дућанима; За-
кона о јавним берзама; Статута и Узанса београд-
ске берзе; Уредбе о превозу путника и робе; За-
кона о повластицама новчаним заводима; Закона
о акционарским друштвима; Закона о радњама и
Рударскога законика.

Књига има 35 штампаних табака велике осмине.
Одлуке и расписи по свима законима оштампане
су из ситница слога испод дотичнога законскога
прописа.

Књига стаје у платну повезана 9.— динара.
Ко пошаље 9 50 дин. добиће књигу о нашем трошку.
Издавачка књижарница

Маричића и Јанковића
Београд Кнез Михаилова ул.
796 14-20

Царинење увозне робе

Моје шпедитерско одељење врши све увозне
експедиције брзо и тачно уз скромну награду за
труд, исто располаже са најспремнијим снагама,
нашта овим скрећем пажњу увозницима из уну-
трашњости Србије.

Радња се налази од 1. маја у мојој кући
Босанска улица број 63. у близини железничке
станице.

Телефон број 683.
Бео рад, маја 1914. год.
С поштовањем
Миљко Стојковић
комисионер и шпедитер
930 12-15

ЛА-РИСИН КАПСУЛЕ

ЗАКОНОМ ЗАШТИЂЕНО
излечи за осам дана напасац (трипер) и свану
појаву

МУШКИХ и ЖЕНСКИХ БОЛЕСТИ
за ЖЕЛУДАЦ САСВИМ НЕШКОДЉИВО

Ове су капсуле сасвим угодније и прак-
тичније за узимање него слични лекови из
иностанства. Дејство ће вас зачудити. Прво-
класна стручна признања. Ево једног:

„Радо се одзивам вашем позиву да изјавим, да
сам на више стотина болесника опробао **Ла-рисин**
капсуле и уверио сам се у њихово изврсно деј-
ство код **гонорге** (шурење), болести у бубрезима,
бешики и мокраћној цеви. После најсавесније ек-
спериментације и увек **задовољавајућег** **успеха**
најштоплије препоручујем овај лек.“

Paris M. Robert

ЈЕДНА КУТИЈА СТАЈЕ 3 и по ДИНАРА.

Из унутрашњости треба послати **3-80** динара уна-
пред на адресу: Дрогерија „**Гуслар**“ Београд, па
ћете добити препоручено.

Таксне марке не примамо.

ДЕПО ЗА СРБИЈУ ЈЕДИНО
Дрогерија „ГУСЛАР“, Београд
1112 6-30